

Татарстан Республикасы
Чистай муниципаль районының
Ислэй авыл жирлеге Советы

КАРАР

2021 елның 8 февралә

№ 6/2

Инициативалы проектларны тәкъдим итү,
кертү, фикер алышу һәм карау Тәртибен
раслау турында

"Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары
турында" 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26¹
статьясы нигезендә, Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының Ислэй
авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Ислэй авыл
жирлеге» муниципаль берәмлегендә инициативалы проектларны күрсәтү, кертү,
тикшерү һәм карау Тәртибен расларга.

2. Әлеге карарны билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгарырга һәм Татарстан
Республикасы Чистай муниципаль районының рәсми сайтында
(<http://chistopol.tatarstan.ru/>) урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны законлылык, хокук тәртибе һәм
депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча даими депутат комиссиясенә йөкләргә.

Ислэй авыл жирлеге
башлыгы

В.П. Чернышев

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының 2020 елның 8 февралендәге 6/2 номерлы Исләй авыл җирлеге Советы карары белән
РАСЛАНГАН

Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Исләй авыл җирлеге» муниципаль берәмлегендә инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу һәм карау
Тәртибе

1 нче бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1. Әлеге тәртипне җайга салу предметы

1.1. Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Исләй авыл җирлеге» муниципаль берәмлегендә (алга таба - Тәртип) инициативалы проектларны Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Чистай муниципаль районының «Исләй авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы (алга таба - муниципаль берәмлек) тарафыннан чыгару, карау һәм карау тәртибе Татарстан Республикасы Конституциясе, инициативалы проектларны кертү, тикшерү, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткөрү белән бәйлә барлыкка килә торган мөнәсәбәтләрне җайга сала.

1.2. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбенә финанс ярдәме алу өчен тәкъдим ителә торган инициативалы проектларны кертү, фикер алышу, карау һәм сайлап алу белән бәйлә мөнәсәбәтләргә әлеге тәртип нигезләмәләре, әгәр Татарстан Республикасы Законында һәм (яисә) башка норматив хокукый актында һәм алар нигезендә кабул ителгән муниципаль берәмлек Советы карарларында башкача каралмаган булса, әлеге тәртип нигезләмәләре кулланылмый.

2. Инициативалы проектлар

2.1. Инициативалы проект буларак, әлеге Тәртиптә муниципаль берәмлек халкының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә җирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча муниципаль берәмлек халкы өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган чараларны гамәлгә ашыру турындагы тәкъдиме аңлашыла.

2.2. Инициативалы проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

- муниципаль берәмлек халкы яки аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау;
- әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- инициативалы проектны тормышка ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрне) тасвирлау;
- инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;
- инициативалы проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган сроклары;
- әлеге проектны тормышка ашыруда кызыксынган затларның планлаштырылган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яки) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

- инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен, планлаштырылган инициатив түләүләр күләменнән тыш, әлеге акчаларны файдалану күздә тотылган очракта, муниципаль берәмлек бюджеты акчалары күләменә күрсәтү;

- муниципаль берәмлек территориясенә яисә аның чикләрендә әлеге Тәртипнең 3 бүлегенә нигезендә инициативалы проект гамәлгә ашырылачак өлешен күрсәтү.

2.3. Инициативалы проект үз эченә әлеге статьяның 2 өлешендә каралган белешмәләр алган, инициатор карары буенча график һәм (яки) таблица материаллары кушылырга мөмкин.

3. Инициативалы проектлар халык мәнфәгатьләрендә тормышка ашырыла ала торган территорияне билгеләү

3.1. Инициативалы проектлар муниципаль берәмлек халык мәнфәгатьләрендә, шулай ук түбәндәге территорияләрдә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә тормышка ашырылырга мөмкин:

күп фатирлы йортның подъезды;

күпфатирлы йорт;

күпфатирлы йортлар һәм (яисә) торак йортлар төркеме (шул исәптән урам, квартал яисә планлаштыру структурасының башка элементы);

торак микрорайон;

торак микрорайоннар төркеме;

торак пункт;

торак пунктлар төркеме;

жирлек;

жирлекләр төркеме.

3.2. Жирле эһәмияттәге аерым мәсьәләләрне (жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләрне) хәл итү буенча инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында һәм (яисә) аерым муниципаль программалар чараларын үтәү максатларында муниципаль берәмлек Башкарма комитеты карары белән (шул исәптән муниципаль программаны раслау турындагы карар белән) муниципаль берәмлек территориясен округның бер өлешенә бүлү каралырга мөмкин. Күрсәтелгән очракта инициативалы проектлар муниципаль берәмлек территориясенә (округ) тиешле өлешен чикләрендә тәкъдим ителә, тикшерелә һәм гамәлгә ашырыла.

2 нче бүлек. Инициативалы проектларны тәкъдим итү һәм фикер алышу

4. Проектның инициаторлары

4.1. Инициативалы проектны кертү турындагы инициатива белән чыгыш ясарга хокукы:

- уналты яшькә җиткән һәм муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче кимендә ун граждандан торган инициатив төркем (алга таба-инициативалы төркем);

- территорияль иҗтимагый үзидарә органнары;

- муниципаль берәмлек территориясендә үз эшчәнлекләрен алып баручы юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр,

- социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар;

- жирле иҗтимагый берләшмәләр яисә иҗтимагый берләшмәләрнең жирле бүлекчәләре,

- торак милекчеләре ширкәтләре,

- коммерцияле булмаган бакчачылык яки яшелчәчелек ширкәтләре.

4.2. 4.1 пунктчасында күрсәтелгән затлар (алга таба-проект инициаторлары):

- инициативалы проект әзерлиләр;

- инициативалы проект турында фикер алышуны оештыралар яисә әлеге бүлек нигезләмәләре нигезендә инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданның фикерен ачыклауны тәэмин итәләр;

- муниципаль берәмлек Башкарма комитетына инициативалы проект кертәләр;

- инициативалы проектны гамәлгә ашыруны контрольдә тотуда катнашалар;

- әлеге 4.3. билгеләнгән башка хокукларны гамәлгә ашыралар һәм вазыйфаларны үтиләр. Аның нигезендә кабул ителгән һәм муниципаль берәмлекнең башка норматив хокукый актлары белән билгеләнгән.

4.4. Инициатив төркем тәү һәм аның карарларын кабул итү беркетмә белән рәсмиләштерелә.

4.5. Әлеге пунктның 4.2 пунктчасында күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар территорияль иҗтимагый үзидарә органнары булган проект инициаторлары тарафыннан территорияль иҗтимагый үзидарә уставы нигезендә кабул ителә.

4.6. 4.2 пунктчасында күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар. иҗтимагый берләшмәләр булган проект инициаторлары тарафыннан аларның гамәлгә кую документлары нигезендә кабул ителә.

5. Инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданның фикерен ачыклау

5.1. Инициативалы проект муниципаль берәмлек халкы яисә аның бер өлешендә яшәүчеләр тарафыннан якланырга тиеш, алар мәнфәгатьләрендә инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотыла.

5.2. Проект инициаторы гражданның инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча фикерен түбәндәге формаларда ачыклауны оештыра:

- гражданның жыенында инициативалы проектны карау;

- гражданның жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территорияль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышында яисә конференциясендә инициативалы проектны карау;

- гражданның сораштыру үткәреү;

- инициативалы проектка ярдәм йөзеннән гражданның имзаларын жыю.

Проект инициаторы инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданның фикерен ачыклауның берничә формасыннан файдалану турында карар кабул итәргә хокуклы.

6. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданның жыены

6.1. Инициативалы проектны (алга таба – жыен) күрсәтү мәсьәләләре буенча гражданның жыены проект инициаторы мөрәжәгатә нигезендә муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

6.2. Жыен үткәреү турында проект инициаторының мөрәжәгатендә күрсәтелә:

- проект инициаторы (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасының исеме, яшәү яки торы урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исеме, исеме, атасының исеме, чара проектының башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны турында белешмәләр);

- инициативалы проект турында мәгълүмат;

- инициативалы проектны күрсәтү мәсьәләләре буенча муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле затларның фамилияләре, исемнәре, атасының исемнәре, телефон номерлары;

- жыенның датасы, вакыты һәм урыны турында тәкъдимнәр;

6.3. Жыен үткәреү турында берничә үтенечнамә килгән очракта, бер жыенда берничә инициатив проектны карау мөмкин.

7. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы

7.1. Инициативалы проектны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы (алга таба – жыелыш) проект инициаторы карары белән билгеләнә һәм үткәрелә.

7.2. Жыелыш муниципаль берәмлек территориясе өлешендә үткәрелә, анда яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә инициатив проектны гамәлгә ашыру планлаштырыла. Әгәр дә бу проектны гамәлгә ашыру муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә планлаштырыла икән, Муниципаль берәмлек территориясенә төрле өлешләрендә берничә жыелыш үткәрелергә мөмкин.

7.3. Жыелышта унтугыз яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләр катнаша ала.

7.4. Жыелыш үткәрелергә мөмкин:

- кендезге формада – кен тәртибе мәсьәләләре һәм тавыш бирүгә куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен халыкның уртак катнашуы рәвешендә;

- читтән торып-кендезге формада - кен тәртибенә караган һәм тавыш бирүгә куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү мөмкинлеген күздә тоткан формада, шулай ук халыкның карарларын билгеләнгән вакытта урынга яисә жыелыш үткәрү турында хәбәрдә күрсәтелгән адрес буенча тапшыру мөмкинлеге яки "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә район сайтынан файдаланып тавыш бирү (<https://chistopol.tatarstan.ru/>) (алга таба - махсуслаштырылган сайт).

7.5. Бер жыелышта берничә инициативалы проектны карау мөмкин. Әлеге очракта жыелышны оештыру һәм үткәрү буенча хокуклар һәм бурычлар проектлар инициаторлары белән бергә гамәлгә ашырыла.

7.6. Жыелыш үткәрү, документлар әзерләү һәм жибәрү буенча чыгымнарны проект инициаторы башкара.

7.7. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты проект инициаторына жыелышны үткәрүдә ярдәм итә, шул исәптән аны үткәрү өчен бушлай бина бирә. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты карары белән жыелышлар үткәрү өчен бирелә торган урыннар исемлеге билгеләнергә мөмкин.

7.8. Жыелыш 20 кешедән дә ким булмаган катнашучылар арасында хокуклы дип санала.

8. Жыелышка әзерлек

8.1. Жыелыш үткәрү турында проект инициаторының карарында күрсәтелә:

- жыелыш үткәрелә торган инициативалы проект;
- жыелыш үткәрү рәвеше (кендезге яки читтән торып уку);
- жыелышның кен тәртибе, ә жыелышны кендезг -читтән торып үткәрү очрагында - халыкның тавыш бирүләрен уздыру планлаштырыла торган сораулар;

- жыелыш уздыру датасы, вакыты, урыны, ә кендезге-читтән торып уздырылган очракта - шулай ук тавыш бирүгә куелган мәсьәләләр буенча халыкның карарларын кабул итү тәмамлану датасы, һәм мондый карарлар тапшырылырга тиешле урын яисә адрес, йә тавыш бирүгә куелган мәсьәләләр буенча тавыш бирү өчен махсуслаштырылган сайттан файдалану турында карар;

- жыелышта катнашучыларның, жыелышны кендезге-читтән торып үткәрү очрагында, кен тәртибендәге мәсьәләләр буенча фикер алышуларда катнашучыларның фаразланган саны;

- жыелыш үткәрелә торган территориядә яшәүчеләргә аны үткәрү турында мәгълүмат бирү ысуллары.

8.2. Проект инициаторы муниципаль берәмлек Башкарма комитетына жыелышны үткәрү турында 10 көннән дә соңга калмыйча язма хәбәр жибәрә.

8.3. Жыелыш үткөрү турында хәбәрнамәдә күрсәтелә:

- проект инициаторы (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасының исеме, яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исеме, исеме, чара проектының башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны турында белешмәләр);

- әлеге пунктның 8.1 пунктчасында каралган белешмәләр;

- жыелышны оештыру һәм үткөрү буенча күрсәтмә функцияләр башкарырга вәкаләтле затларның фамилияләре, исемнәре, атасының исемнәре, телефон номерлары;

- жыелышны үткөрүдә ярдәм итү, шул исәптән жыелышны үткөрү өчен бина бирү (жыелышны көндөзгә-читтән торып үткөрү очрагында) һәм (яки) тавышка куелган мәсьәләләр буенча халыкны тавыш бирү өчен рәсми яисә махсус сайттан файдалану турында үтенеч.

8.4. Жыелышны үткөрү турында белдерү проектын инициаторы һәм аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен башкарырга вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана. Инициатив төркем исемнән жыелышны үткөрү турында хәбәрнамә инициатив төркем тарафыннан аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен үтәргә вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана.

8.5. Жыелышны үткөрү өчен бина бирү турындагы үтенечнамә булган очракта, муниципаль берәмлек Башкарма комитеты хәбәрнамә кәргән көннән өч көн эчендә проект инициаторына үткөрү өчен бина бирү мөмкинлеген турында хәбәр итә яки жыелышны үткөрү урынын һәм (яисә) датасын һәм вакытын үзгәртәргә тәкъдим итә. Проект инициаторы әлеге тәкъдим алынганнан соң өч көн эчендә жыелышны үткөрү урынын һәм (яки) вакытын үзгәртүгә ризалык яки ризалашмау турында хәбәр итәргә тиеш.

8.6. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты жыелышны үткөрү, шул исәптән инициативалы проект белән танышу тәртибе, рәсми яки махсуслаштырылган сайтта урнаштыра:

- жыелыш үткөрү турында хәбәр кәргән көннән өч көн эчендә;

- жыелыш үткөрү урынын һәм (яки) датасын һәм вакытын үзгәртү турында тәкъдим белән проект инициаторы ризалыгын алганнан соң ике көннән дө соңга калмыйча (жыелышны көндөзгә-читтән торып үткәргән очракта).

8.7. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты, жыелыш үткөрүдә ярдәм итү проекты инициаторына ярдәм итү максатыннан, вәкаләтле вәкил билгеләргә хокуклы. Вәкаләтле вәкилне билгеләү турында муниципаль берәмлек Башкарма комитеты проект инициаторына алдан хәбәр итә.

9. Жыелышны көндөзгә формада үткөрү тәртибе

9.1. Жыелыш башланганчы проект инициаторы жыелышта катнашкан гражданның исемлекне төзеп теркәүне тәэмин итә. Жыелышта катнашкан гражданның исемлеген жыелыш беркетмәсенә аерылгысыз өлеш булып тора.

9.2. Жыелышның көн тәртибидә мәсьәләләр буенча тавыш бирү тәртибе жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән раслана. Жыелышның көн тәртибидә мәсьәләләр буенча карарлар жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

9.3. Жыелыш проект инициаторы вәкиле тарафыннан ачыла. Жыелышны алып бару өчен рәис һәм сәркатип сайлана.

9.4. Рәис жыелышны алып бара, көн тәртибидә сорауларны игълан итә, жыелышта катнашучыларга чыгыш ясау өчен сүз бирә, жыелыш тарафыннан кабул ителгән карарларны формалаштыра, аларны тавышка куя, тавыш бирү нәтижеләрен игълан итә.

9.5. Сәркатип жыелыш беркетмәсен алып бара, анда жыелыш тарафыннан кабул ителгән барлык карарлар, алар буенча тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән. Жыелыш беркетмәсенә жыелыш сәркатибе һәм рәисе кул куя.

9.6. Жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

- жыелышны үткөрү урыны һәм вакыты;
- жыелышта катнашкан гражданның саны;
- жыелышның рәисе һәм сәркатибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлегә;
- көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча кабул ителгән карарлар.

10. Жыелышны көндөзгә-читтән торып үткөрү тәртибе

10.1. Жыелышны көн тәртибендәгә мәсьәләләрне турыдан-туры карап тикшерү һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү өсегә Тәртипнең 9 пунктында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

10.2. Турыдан-туры фикер алышуда катнашмаган затлар жыелышны үткөрү турында хәбәрдә күрсәтелгән, тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарның язма рәвешендә рәсмиләштерелгән урынга яки адрес буенча жиберергә хокуклы.

10.3. Көндөзгә-читтән торып үткөрелә торган жыелышта катнашучылар булып, турыдан-туры фикер алышуда катнашкан затлар, шулай ук карарлар кабул итү тәмамланганчы алынган затлар санала.

10.4. Жыелышны көндөзгә-читтән торып уздыру формасында, рәсми яки махсуслаштырылган сайттан файдаланып, жыелышлар үткөрү турында хәбәр урнаштыру һәм турыдан-туры фикер алышуда катнашмаган затларны тавыш бирү көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча күрсәтелгән сайтта үткөрелә.

10.5. Жыелышның көн тәртибе мәсьәләләре буенча рәсми яки махсус сайтны кулланып тавыш бирү жыелыш үткөрелә торган территориядә яшәүчеләр тарафыннан, "риза", "каршы" яки "тыелып калды" формулировкалары белән белдерелгән көн тәртибендәгә һәр мәсьәлә буенча карар күрсәтү юлы белән башкарыла. Рәсми яисә махсуслаштырылган сайтны кулланып тавыш бирүдә катнашучылар булып тавыш бирү датасына һәм вакытына кадәр электрон формада тавыш биргән кешеләр санала. Халыкны идентификацияләү Бердәм идентификация һәм аутентификация системасы хисап язмасын кулланып башкарыла. Тавыш бирү аның башлану датасы һәм вакыты һәм тәмамланганчы тәнәфессез үткөрелә.

10.6. Рәсми яисә махсуслаштырылган сайтны кулланып тавыш бирү нәтижәләре беркетмә рәвешендә формалаштырыла һәм сайтта мондый тавыш бирү тәмамланганнан соң бер көн эчендә урнаштырыла. Расланган тавыш бирү беркетмәсе муниципаль берәмлек Башкарма комитеты проект инициаторына аларны формалаштырганнан соң өч көн эчендә жиберә. Күрсәтелгән беркетмә жыелыш беркетмәсенә аерылгысыз өлеше булып тора.

10.7. Тавыш бирүне уздырганда жыелышта катнашучы һәр кешенең "Персональ мәгълүматлар турында" Федераль законның 9 статьясында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә торган шәхси мәгълүматларны эшкәртүгә ризалыгы алынырга тиеш.

10.8. Тавыш бирү тәмамланганнан соң, сораштыру юлы белән яки рәсми яки махсуслаштырылган сайт кулланып, сәркатип жыелыш беркетмәсен эзерли, ул жыелыш секретаре һәм рәисе тарафыннан имзалана.

10.9. Көндөзгә-читтән торып уздырыла торган жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

- көндөзгә фикер алышу урыны һәм вакыты;
- читтән торып тавыш бирү ысулы, аның башлану һәм тәмамлану датасы һәм вакыты;
- жыелышта катнашкан гражданның саны;

- жыелышның рәйсе һәм сәркатибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлегә, фикер алышуларда;
- көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча кабул ителгән карарлар һәм алар буенча тавыш бирү нәтижәләре.

11. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясен үткөрү

11.1. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотылган 16 яшькә житкән кешеләр саны 100 кешедән артып китсә, инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе (алга таба – конференция) үткәрелергә мөмкин.

11.2. Конференция әлегә Тәртипнең 7-10 пунктларында билгеләнгән тәртиптә, әлегә пунктта билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

11.3. Конференцияне үткөрү турында проект инициаторы карарында, әлегә Тәртипнең 8 пункттындагы 1 пунктчасында каралган нигезләмәләр белән беррәттән, күрсәтелергә тиеш:

- 16 яшькә житкән 100 кешедән ким булмаган яшәүче булган территориядә делегатлар сайлау өчен вәкилләк нормасы;
- делегатлар сайлау өчен жыелышлар үткөрү вакыты һәм тәртибе.

11.4. Конференция беркетмәсенең аерылгысыз өлеше булып делегатлар сайлау турында жыелышлар беркетмәләре тора.

12. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю

12.1. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю (алга таба – имзалар жыю) проектның инициаторы булып тора.

12.2. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен имзалар саны, инициатив төркем әгъзалары имзаларын да кертеп, 100 кеше тәшкил итәргә тиеш

12.3. Имзалар жыю киләсе тәртиптә башкарыла:

-имзалар аларны кул кую кәгазенә кертү юлы белән жыела, аның формасы Муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты тарафыннан раслана;

-кул кую кәгазендә инициатив проект күрсәтелә, аңа ярдәм итү өчен имзалар жыю гамәлгә ашырыла;

- подписка кәгазендә яшәүченең имзасы һәм аны кертү датасы куела. Имза һәм аны кую датасын яшәүче үз кулы белән куя. Имза кәгазендә катнашучы турында белешмәләр имзалар жыюны гамәлгә ашыручы зат тарафыннан имза кәгазенә кертелергә мөмкин. Әлегә мәгълүматлар кулъязма ысул белән генә кертелә, шул ук вакытта карандашны куллану рәхсәт ителми;

- яшәүче бер үк инициативалы проектны яклап бер генә тапкыр имза куярга хокуклы;

-һәр язылу кәгазе проект инициаторы вәкиленең имзалары белән расланьрга тиеш. Имза салу кәгазе тәмамланганда, имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле үз фамилиясен, исемен һәм атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын үз кулы белән күрсәтә, шулай ук үз имзасын һәм аны кертү датасын куя;

- имза жыюда кул кую кәгазен лицевой һәм әйләнеш ягында тутыру рәхсәт ителә. Шул ук вакытта яклар имзаларның бердәм нумерациясе булган, ә имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле турындагы белешмәләр кул кую кәгазенең икенче ягында турыдан-туры яшәүченең соңгы имзасыннан соң куела.

13. Өлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданның фикерлерен ачыклау өчен сораштыру үткөрү

13.1. Өлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданның фикерен ачыклау өчен (алга таба-сораштыру) муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча үткөрелә, аларда түбәндәге очрақларда инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә:

- инициативалы проектны тулаем муниципаль берәмлек халкы мәнфәгатьләрендә тормышка ашыру тәкъдим ителә;

- инициативалы проектны муниципаль берәмлекнең саны 200 кешедән артып киткән өлешендә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

13.2. Сораштыру билгеләү өчен проект инициаторы Муниципаль берәмлек Советына гариза жиберә, анда күрсәтелә:

- сораштыру үткөрү тәкъдим ителгән инициативалы проект;

проект инициаторының тәкъдимнәре:

а) сораштыру үткөрү датасы һәм сроклары турында;

б) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган мәсьәләне (мәсьәләләрне) формалаштыру турында;

в) сораштыру үткөрү методикасы турында;

г) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны турында;

- проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилиясе, исемнәре, атасының исеме, аларның яшәү яисә булу урыны турында белешмәләр, авыл торак пункты старостасының фамилиясе, исеме, атасының исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашкан урыны).

13.3. Өгәр проектның инициаторы инициатив төркем булса, гариза инициатив төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзалана. Өгәр проектның инициаторы булып өлеге Тәртипнең 4 пунктндагы 4.1 пунктчасында күрсәтелгән башка затлар торса, гаризага проект инициаторының вәкаләтле заты һәм инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган кимендә 30 Муниципаль берәмлек кешесе имза сала. Бу очрақта гаризада шулай ук гаризага (фамилияләренә, исемнәренә, атасының исемнәренә, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләргә) кул куйган затлар турында белешмәләр күрсәтелә.

13.4. Муниципаль берәмлек Советы гариза кәргән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча аны карый һәм сораштыру билгеләү яки сораштыру билгеләүдән баш тарту турында карар кабул итә.

13.5. Өгәр хокук бозулар инициативаны тәкъдим итүдә катнашкан Муниципаль берәмлек халкының ихтыяр белдерүе нәтижеләрен дәрәс итеп билгеләргә мөмкинлек бирмәсә, сораштыру үткөрү турындагы инициативаны тәкъдим итүнең өлеге пунктнда билгеләнгән тәртибен бозу сораштыруны билгеләүдән баш тарту өчен нигез булып тора.

13.6. Гражданның инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча сораштыру "Россия Федерациясендә жириле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 31 статьясындагы 4 өлеше нигезендә гражданның сораштыру билгеләү һәм үткөрү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукий акт белән билгеләнгән тәртиптә үткөрелә.

13.7. Сораштыруда муниципаль берәмлек яки аның өлешендә яшәүчеләр катнаша ала, аларда 16 яшькә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

13.8. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты сораштыру нәтижеләрен проект инициаторына, аларны эзәрләгәннән соң, 3 эш көннән дә соңга калмыйча житкәрә.

III. Инициативалы проектларны кертү һәм карау

14. Муниципаль берәмлек Башкарма комитетына инициативалы проектлар кертү

14.1. Инициативалы проектын керткәндә муниципаль берәмлек Башкарма комитетына тапшырыла:

- проектның кәгазьдә һәм электрон формада тасвирламасы, аңа график һәм (яки) таблица материаллары кушылырга мөмкин;

- әлеге Нигезләмәнең 4 пункттындагы 4.4, 4.5 пунктчалары нигезендә инициатив төркем төзү беркетмәсе яисә башка документлар, шулай ук проект инициаторының инициативалы проектын караганда һәм гамәлгә ашырганда аның исеменнән муниципаль берәмлек Башкарма комитеты белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле затларны билгеләү турындагы карары;

- жыйнаклар, граждандар жыйнаклары яки конференцияләре беркетмәсе, граждандар арасында сораштыру нәтижеләре һәм (яки) муниципаль берәмлек халкы тарафыннан инициативалы проектын яки аның өлешендә хуплауны раслаучы кул куелган битләр.

14.2. Әлеге пунктның 14.1 пунктчасында күрсәтелгән документлар муниципаль берәмлек Башкарма комитетына инициатива проектын караганда һәм гамәлгә ашырганда проектның инициаторы булып торган турыдан-туры муниципаль берәмлек Башкарма комитеты белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан тапшырыла яисә аны күчереп жибәргәндә кыйммәте игълан ителгән почта аша жибәрелә һәм салынган кертеменнән тасвирламасы белән жибәрелә.

14.3. Проектны кертү датасы булып муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты тарафыннан әлеге пунктның 14.1 пунктчасында күрсәтелгән документларны алу көне тора.

14.4. Әгәр документлар муниципаль берәмлек Башкарма комитетына турыдан-туры, инициатива проектын караганда һәм гамәлгә ашырганда проектның инициаторы белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан тапшырыла икән, күрсәтелгән затка, муниципаль берәмлек Башкарма комитеты тарафыннан аларның исемлеген һәм алыну датасын күрсәтеп, документлар алу өчен расписка бирелә. Расписка муниципаль берәмлек Башкарма комитеты тарафыннан документлар кабул ителгән көнне тапшырылырга тиеш.

15. Инициативалы проектларны карау буенча комиссия¹

15.1. Инициативалы проектларны карау буенча комиссия (алга таба – комиссия) инициативалы проектларның социаль-иқтисади әһәмиятен объектив бәяләү һәм аларны конкурс нигезендә сайлап алу максатында төзелә.

15.2. Комиссия 6 кешене тәшкил итә.

15.3. Комиссиянең персонал составы Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты карары белән билгеләнә. Комиссия әгъзаларының гомуми саныннан яртысы муниципаль берәмлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә. Комиссия составы комиссия тарафыннан кабул ителә торган карарларга йогынты ясарга мөмкин булган мәнфәгатьләр каршылыклары барлыкка килү мөмкинлеген төшереп калдыру өчен формалаштырыла.

15.4. Комиссия комиссия рәисе, комиссия рәисе урынбасары, комиссия секретаре һәм аның эшендә катнашучы комиссия әгъзаларыннан тора.

15.5. Комиссия рәисе:

- комиссия эшен оештыра, аның эшчәнлеген белән җитәкчелек итә;

- комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртібе проектын формалаштыра;

- комиссия әгъзаларына йөкләмәләр бирә;

- комиссия утырышларында рәислек итә.

¹ Комиссия төзү конкурс нигезендә сайлап алуны уздырган очракта гына мәжбүри булып тора.

15.6. Конкурс комиссиясе рәйсе урынбасары, вакытлыча булмаганда, конкурс комиссиясе рәйсе вазыйфаларын башкара.

15.7. Комиссия сәркатибе:

комиссия эшчәнлеген мәгълүмати һәм документлар белән тәэмин итүне, шул исәптән комиссия утырышына әзерлекне гамәлгә ашыра;

комиссия әгъзаларына, проект инициаторларына һәм комиссия утырышына чакырылган башка затларга комиссиянең чираттагы утырышын үткөрү датасы, урыны һәм комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртибе турында хәбәр итә;

комиссия утырышлары беркетмәләрен алып бара.

15.8. Комиссия әгъзасы:

комиссия эшендә, шул исәптән комиссия утырышларында катнаша;

комиссия эше мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр кертә;

комиссия утырышларында карала торган документлар һәм материаллар белән таныша;

комиссия утырышында катнашучыларга сораулар бирә;

комиссия утырышларында тавыш бирә.

15.9. Комиссиянең эш формасы булып утырыш тора.

15.10. Комиссия утырышы анда аның әгъзаларының яртысынан да ким булмаган өлеше булган очракта хокуклы дип санала.

15.11. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә комиссия тарафыннан инициативалы проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителә. Проект инициативасын карау планлаштырыла торган комиссия утырышы турында проектны башлап жиберүчеләргә аны үткөрү көненә кадәр биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

15.12. Проект буенча фикер алышу һәм комиссия тарафыннан карарлар кабул итү проект инициаторы һәм чакырылган башка затлар катнашыннан башка башкарыла.

15.13. Комиссия карары утырышта катнашучылар саныннан күпчелек тавыш белән ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда комиссия утырышында рәйслек итүче тавышы хәлиткеч булып тора.

15.14. Комиссия әгъзалары карарлар кабул итү турындагы мәсьәләләр буенча фикер алышканда тигез хокукларга ия.

15.15. Комиссия тарафыннан кабул ителгән карар белән килешмәгән очракта, комиссия әгъзасы комиссия утырышы беркетмәсенә кертелергә тиешле язма рәвештә үзенең аерым фикерен бәян итәргә хокуклы.

15.16. Комиссия утырышы нәтижеләре буенча беркетмә төзелә, ул комиссия утырышында рәйслек итүче, комиссия секретаре һәм аның утырышында катнашкан комиссия әгъзалары тарафыннан комиссия утырышы уздырылганнан соң өч эш көне эчендә имзалана.

15.17. Комиссия сәркатибе, комиссия утырышы беркетмәсенә кул куелган көннән соң килүче эш көненнән дә соңга калмыйча, аны муниципаль берәмлек башлыгына жиберә.

15.18. Комиссия эшчәнлеген оештыру-техник тәэмин итүне Муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты башкара.

16. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты инициативалы проектының карау тәртибе

16.1. Инициативалы проект Муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты тарафыннан кертелгәннән соң 30 көн эчендә карала.

16.2. Муниципаль берәмлек Башкарма комитетына инициативалы проект кертү турындагы мәгълүмат районның рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә һәм муниципаль берәмлекнең мәгълүмат стендларында инициатива проекты кертелгәннән соң өч эш көне эчендә урнаштырылырга тиеш һәм өлесе Тәртипнең 2 пунктсындагы 2.2 пунктчасында күрсәтелгән белешмәләр, шулай ук

проект инициаторлары турында булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданныр муниципаль берәмлек Башкарма комитетына инициатив проект буенча үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен бирү мөмкинлеге турында, аларны тапшыру вакыты күрсәтелеп, хәбәр ителә.

16.3. Инициативалы проект буенча искәрмәләр һәм тәкъдимнәр бирү вакыты жиде эш көне тәшкил итә. Муниципаль берәмлек халкы үзенең кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен 16 яшькә житкән кешеләргә жибәрергә хокуклы.

16.4. Инициативалы проект буенча искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен гомумиләштерүне комиссия башкара.

16.5. Инициативалы проектны карау нәтижәләре буенча комиссия Муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты житәкчесенә әлеге пунктның 16.8 пунктчасында күрсәтелгән карарларның берсен кабул итәргә тәкъдим итә. Комиссия карарында шулай ук проектны эшләп бетерү буенча тәкъдимнәр дә булырга мөмкин.

16.6. Әгәр Башкарма комитетка берничә инициативалы проект кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемалар эчтәлегенә буенча охшаш проблемаларны тасвирлау белән, комиссия муниципаль берәмлек Башкарма комитеты житәкчесенә конкурс нигезендә сайлап алуны оештырырга тәкъдим итә.

16.7. Конкурс әлеге Тәртипнең 17 пункты нигезендә оештырыла. Конкурс сайлап алуын үткөрү турында белдерү проект инициаторларына тиешле карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча жибәрелә.

16.8. Комиссия тәкъдимнәрен исәпкә алып яки конкурс нәтижәләре буенча Муниципаль берәмлек башлыгы түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

инициативалы проектны хупларга һәм муниципаль берәмлек бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә муниципаль берәмлек бюджеты проектны (муниципаль берәмлек бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү) төзү һәм карау тәртибенә нигезендә тиешле максатларга һәм (яисә) муниципаль берәмлек бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә эшнә дәвам итәргә;

инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту һәм инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проект инициаторларына кире кайтарырга.

16.9. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты житәкчесенә инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту турында түбәндәге очракларның берсендә карар кабул итә:

инициативалы проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

инициативалы проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, муниципаль берәмлек уставы таләпләренә туры килмәве;

жирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициативалы проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

инициативалы түләүләр булмаган инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акчалар күләмендә муниципаль берәмлек бюджеты акчалары булмау;

инициативалы проектта тасвирланган проблеманы нәтижәләрәк хәл итү мөмкинлеге булу;

конкурс сайлап алуын узмаган инициативалы проектны тану.

16.10. Проектны карау нәтижәләре буенча карар проект инициаторына кабул ителгән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча жибәрелә.

16.11. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты әлеге пунктның 16.9 пунктындагы 6 абзацында каралган очракта, проект инициаторларына инициативалы проектны бергәләп эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының жирле үзидарә органына аларның компетенциясе нигезендә тәкъдим итәргә тиеш. Проектны эшләп бетерү өчен комиссия комиссия әгъзалары, Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты вәкилләре, проект инициаторы вәкилләре арасынан эшчә төркем төзи, шулай ук проектны эшләп бетерү вакытын

билгели. Эшләп бетерелгән инициативалы проект комиссия тарафыннан әлеге Тәртипнең 15 пункты һәм әлеге пункт нигезендә карала.

17. Инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу

17.1. Конкурс сайлап алуны комиссия башкара.

17.2. Конкурс нигезендә сайлап алу критерийлары булып түбәндәгеләр тора: халыкның инициативалы проект хәл итүгә юнәлдерелгән проблемаларны билгеләүдә һәм аны тормышка ашыруда катнашуы дәрәжәсе; инициативалы проектны гамәлгә ашырудан социаль нәтижәлелек.

17.3. Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 15 пункты нигезендә үткөрелә торган комиссия утырышында башкарыла.

17.4. Комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узган инициативалы проектларны ачыклау критерийлары нигезендә бәяләүне гамәлгә ашыра.

17.5. Конкурс нәтижәләре буенча, критерийлар буенча йомгаклау бәясен исәпкә алып, комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган яисә узмаган дип игълан итү турында карар кабул итә.

17.6. Конкурс сайлап алуын узган проектлар барлык критерийлар буенча максималь суммар балл алган инициативалы проектлар игълан ителә.

18. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турында Башкарма комитет карары

18.1. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турында муниципаль берәмлек башлыгы карар чыгара.

18.2. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турындагы карар үз эченә алырга тиеш:

инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәсендә барлыкка килергә тиеш булган объектның исеме (адресы яки урыны күрсәтелгән) яисә гамәлгә ашыруга инициатив проект жибәрелгән чараның атамасы;

муниципаль берәмлек бюджеты акчаларын тоту юнәлеше (төзелеш, реконструкция, сатып алу, чара (чаралар) үткөрү, һ. б.);

инициативалы проектны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган муниципаль берәмлек бюджеты акчаларын баш бүлүченең исеме;

заказ бирүче, төзүче исеме;

объектны файдалануга тапшыру (сатып алу), чараны (чараларны) тормышка ашыру вакыты;

объектның күз алдында тотылган (чик) бәясе яисә инициативалы түләүләр күләмен бүлеп биреп, чараны (чараларны) үткөрүгә чараларның иң чик күләме;

объектның фаразланган (чик) бәясен яки инициативалы түләүләр күләмен бүлеп биреп, чараны (чараларны) үткөрүгә чараларның иң чик күләмен гамәлгә ашыру еллары буенча бүлү.

19. «Интернет» мәгълүмат-коммуникация челтәрендә инициативалы проект турында мәгълүматны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм урнаштыру тәртибе

19.1. Муниципаль берәмлек Башкарма комитеты инициативалы проектын карау, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акча средстволарыннан файдалану, милек һәм (яки) аны тормышка ашыруда кызыксынган затларның хезмәт катнашуы турында мәгълүмат бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм районның рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә һәм муниципаль берәмлекнең мәгълүмат стендларында урнаштырылырга тиеш.

19.2. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре турында муниципаль берәмлек Башкарма комитетының хисабы "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә һәм инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң 30 календарь көн эчендә районның рәсми сайтында басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә һәм урнаштырылырга тиеш.